

DISSERTATIO ACADEMICA,
DE
PANCRATIO, GYMNICI APUD VETE-
RES GRÆCOS LUDI GENERE,

QUAM

Consensu Amplissima Facultatis Philosophicæ in Reg. Acad. Aboënsi,

PRÆSIDE

Mag. GUSTAVO GADOLIN,

Lingg. Orient. & Gr. Prof. Reg. & Ord.

PRO GRADU

publico examini subjicit

GABRIEL DOMANDER

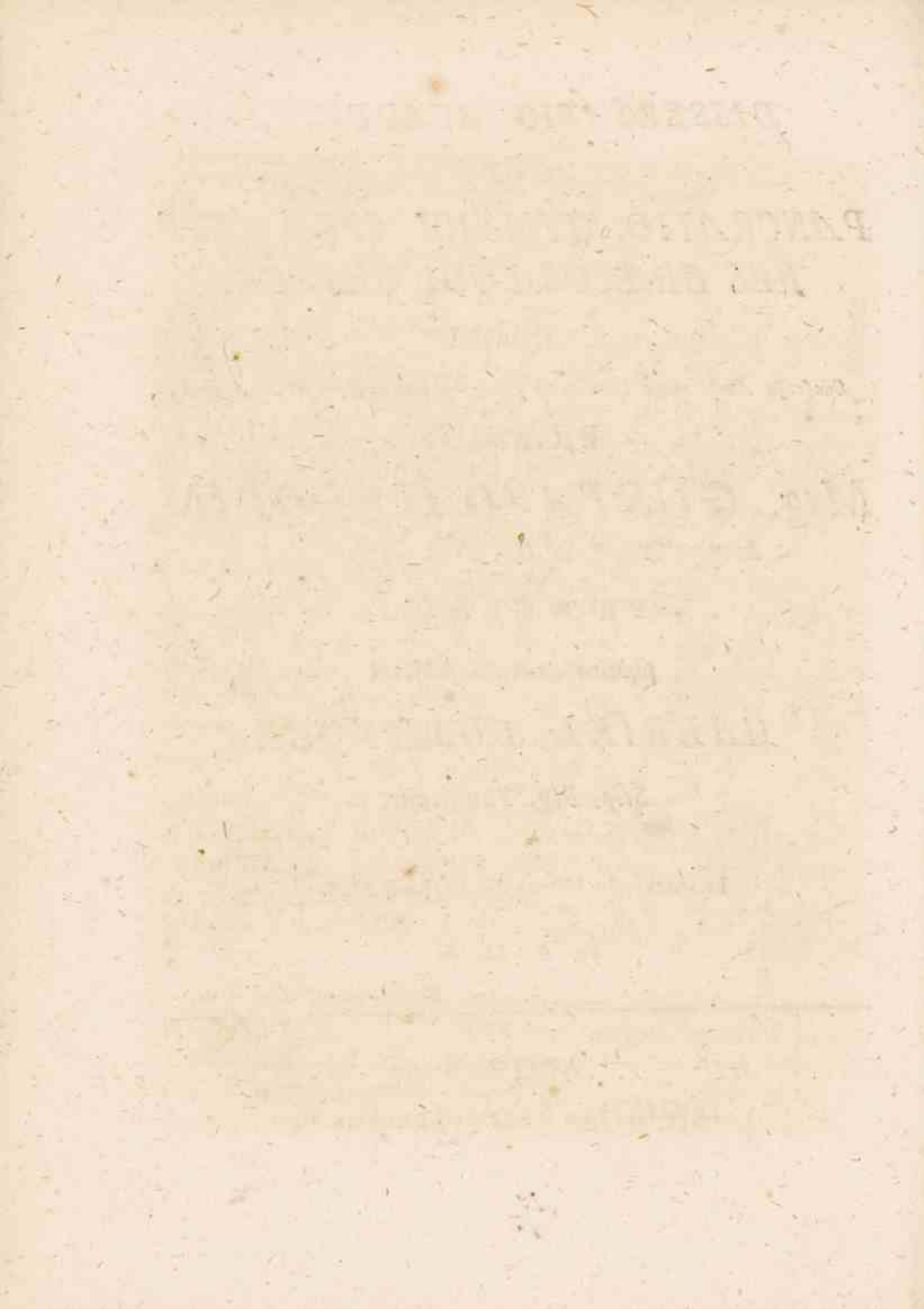
Stip. Reg. Tavastensis.

In Auditorio Minori die 13 Junii 1798.

H. A. M. S.

ABOÆ

In Officina FRENCKELLIANA.

Inter instituta veterum Græcorum, quæ a nostris alienissima sint, locum haud ultimum ea tenent, quæcunque rem eorum gymnasticam & athleticam complectantur. Quæ cum nobis multiplici alio etiam nomine cognitu utilia sint, eum tamen inprimis, qui scriptores antiquos bene intelligere & feliciter interpretari velit & debeat, varias Græcorum gymnicas certationes, tam solenniter laudis consequendæ & præmii obtinendi gratia initas (s. *Athleticas* proprie), quam exercitationis causa in gymnasiis institutas, notas ac familiares sibi reddere oportet; quas scilicet adeo & vulgo amatas, & arcto veluti nexu cum gentis re & sacra & militari & civili conjunctas (a), atque hinc animis hominum plerumque quasi obversatas & cum ipso etiam sermone quodammodo consociatas reperiēs, ut ad earum agendarum rationem sæpius veluti respicere, & ex ea desumptis imaginibus & artis vocabulis (*terminos technicos* appellant) frequenter uti necesse haberent scriptores,

A non

(a) Cfr. inprimis GOGUET *Urspr. d. Gesetze u. Künste*, Tb. III. pag. 204, POTTER *Griech. Archæologie*, uebers. von Rambach, Tb. I. Cap. 21, & RAMBACH *von d. Athletik d. Griechen* in III:a parte *Archæologiæ Potterianæ*.

non modo qui athletarum victorias celebrarent, sed & qui alias res enarrarent & exponerent.

Attamen negandum non est, pleniorē aliquam artis Græcorum athleticæ (sive, quæ cum illa eadem est, licet loco consilioque, quo ea exerceretur, ab illa diversa (b), gymnasticæ) cognitionem multis esse obseptam difficultatibus, partim scilicet inde enatis, quod nonnulla certaminum genera per omnes ætates non essent prorsus eadem, partim, quod quorundam gymnasticorum vocabulorum vis usu forsan non esset satis definita (c), partim & quidem maxime, quod veteres in gymniciis ludis, utpote qui suæ ætati notissimi essent, describendis summam ἀκριβειαν non semper adhibuerint. Unde cum factum sit, ut in explicandis variis Græcorum ἀθλησσει s. γυμνασσει inter eruditos haud raro non conveniat, in pancratio etiam, nobili quondam ludi genere, definiendo varie versati sunt, qui vel in veteris Græciæ rebus exponendis, vel in literis Græcis illustrandis laborem & studium collocarunt. Quas igitur alias ab aliis eruditis traditas pancrati descriptiones paucis examinare nobis, specimen aliquod literarium edituris, in animum induximus. Conamina vero nostra ut benigne exciperet

(b) Cfr. HIERON. MERCURIALIS *de arte gymnastica lib. I. C. XIV*, qui athleticam non omnino male (ut videtur) *vitiosam gymnasticam* appellat.

(c) Cfr. v. gr. quæ infra de πενταθλω monebimus.

re & in meliorem partem interpretari velit B. L.;
etiam atque etiam rogamus.

§. I.

Primum igitur nobis quærendum est, an το παγκρα-
τιον idem fuerit ac το πενταθλον f. *quinguertium*?
quod scil. affirmarunt philologorum haud pauci (a),
etymologicæ alicui vocabulorum rationi, non indu-
biæ (b), maxime, ut videtur, fidentes. Nempe hi
his fere argumentis usi sunt, ut primo statuerent τα
πενταθλου f. quinguertii nomine omnia ac singula,
A 2 publi-

(a) Præter alios, HEDERICUS in *Lex. Gr. Man.* voc. *παγκρατιον*
(ubi tamen Hedericianæ interpretationi suam, veterum
auctoritate suffultam, adjecit Cel. J. A. ERNESTI, qui li-
brum novissime emendavit & locupletavit); Is. CASAU-
BONUS in vers. lat. *Polybii Excerpt. Legat.* p. 907;
GOTTFR. OLEARIUS in vers. lat. *Philostrati vit. Sophist.*
lib. II. cap. I. pag. 554; JAC. DALECHAMPIUS in notis
ad *Athenæi Deipnos. lib. X. pag. 766 ed. Casauboni*
Lugd. 1657, το παγκρατιον his verbis illustrare studens:
in quo (pancratio), saltu, cursu, disco, lucta, pugilla-
tu, palmam obtinuerat (Aspydamas Milesius), sed paul-
lo tamen inferius *ibid.* pancratium ab aliis aliter explica-
ri monens.

(b) Infra originem τα παγκρατιε vocabuli indicabimus. —
Ceterum argumenta etymologica in questione historica
generatim non esse maximi momenti, innumera eorum
exempla, qui illis in invenienda factorum veritate infeli-
citer usi sunt, satis comprobant.

publica auctoritate, & solenniter in deorum heroum-
que honorem ac ad populi delectationem celebrari,
& exercitationis causa institui solita, certaminum
gymnicorum genera (quorum videlicet quinque (c)
ex antiquissimo more præcipue fuisse in Græcorum
ludis usitata plurimi eruditi (d) volunt) comprehen-
di

(c) In quibus tamen singulis recensendis, ne inter eos qui-
dem scholiastas convenit, quibus hæc placuerit ludorum
in quinque genera distributio. NICEPHORUS GREG. ad
Synesium de insomniis prope finem libri, pugilatum
(πυγμαν), luctam (παλην), cursum (δρομον), jaculationem
(ακοντιον), & discum (δισκον), numerat; alii pro ακοντισ-
saltum (αλμα) ponunt; alii aliter in quinario illo nume-
ro describendo versantur.

(d) Scholiastarum scil., nec tamen omnium, auctoritatem
maxime, ut videtur, secuti. Antiquam quidem esse gy-
mnicorum certaminum in quinque clasces descriptionem,
vel NICEPHORI l. c. verba: *ολυμπιακους αγωνας πεντε φασι,*
πυγμαν, κ. τ. λ. comprobant; sed an eandem tamen pro-
batissimis scriptoribus acceptam fuisse certo demonstrari
possit, fere dubitamus: quin adeo anceps & multorum
dubiorum obnoxia illa omnis est, ut nonnisi ab iis de-
num fictam eam esse ferme existimes, qui recentius penta-
thli nominis originem curiose indagare voluerint. Quic-
quid sit, certum omnino est, *αγωνισματα γυμνα*, in
solennibus universæ Græciæ ludis celebrata, quinarium
numerus excedere; unde octo etiam certaminum genera
Aristophanis Scholiastes ad *Avium v. 293* recenset. —
Neque vetustissima ludorum genera quinario numero
commode comprehendi posse videntur, quum Homeri jam
æate non modo omnes eas corporis exercitationes, quas

inter pentathli certamina vulgo referunt (cfr. *not.* (c)),
 notas & usitatas, sed alios etiam αἰθλης celebratos fuisse
 constet; ut in Patrocli funebribus *II. XXIII*, ubi post
 peractum certamen curule, pugilatu, lucta, cursu, hastis
 porrectis (non jaculatis, ut in ἀκοντισμασι), discis jactis,
 & sagittis ad σκοπον missis, certatum refertur. Hastæ
 vero jactatione adolescentem se Phyleum & Polydorum
 superasse (δοῦρι ὑπερβᾶλον) gloriatur Nestor *II. XXIII*:
 637, & αἰματος mentionem alibi passim poetarum prin-
 ceptis facit. — Neque quod ad illustrandam pentathli no-
 tionem proferri solet Simonidis epigramma, *Anthol.*
Brunck. T. I. pag. 140:

Ἰσθμια καὶ Πυθοὶ Διοφῶν ὁ Φίλωνος ἐνικα-

αἶμα, ποδωκεῖν, δισκόν, ἀκόντα, πάλην,

aliud probare videtur, quam Philonis filium quinque il-
 lis artibus vicisse; unde tamen eas vel solas vel inpru-
 mis in usu fuisse, nemo certo affirmabit. Neque e PAUSA-
 NIÆ loco *Lacon. cap. XI*, quem proferre solent, tuto
 quid ad nostram questionem spectans colligere possis,
 nisi forte quintuplex fuisse id certamen, quod *pentathlon*
 diceretur. Nam quod Tifamenus, dato sibi oraculo, se e
 claris quinque agonibus victorem esse discesurum, in certa-
 minibus quinque gymnics se superaturum sperans, pentathli
 certationem iniisse, & in ea cum victus esset, in lucta-
 tione scil. postratus, postquam cursum & saltum feliciter
 peregisset, hinc se ex effato divino in quinque bellicis
 agonibus seu proeliis superiorem esse futurum intellexis-
 se dicitur; id quidem argumento forsan erit, Tifamenum
 pentathlio certantem sibi quintuplicem victoriam parare
 voluisse, sed inde minime demonstrari posse videtur, u-
 sitatissimorum ludorum genera quinque tantummodo fuis-
 se. Ipsa vero hæc sunt scriptoris verba: Τισαμένα —

λογιον ἐγενετο, ἀγωνας ἀναιρησεσθαι πεντε ἐπιφανέστατους αὐτον· οὕτω πενταθλον Ολυμπιασιν ἀσκήσας, ἀπῆλθεν ἡττηθεὶς. Καὶ τοὶ ταῦτα δύο γε ἦν πρῶτος· καὶ γὰρ δρομῶ τε ἐκράτει, καὶ πηδήματι Ιερωνυμον τον Ἀνδριον· καταπαλάσσεισθεὶς δὲ ὑπ' αὐτου, καὶ ἁμαρτῶν τῆς νίκης, συνῆσι του χρησμου δίδοναι οἱ τον Θεον μαντευομενῶ πεντε ἀγωνας πολεμῶ κρατῆσαι, κ. τ. λ. — Quodsi quis eandem secutus rationem, quam philosophi, monumentis destituti, in veteri inventorum historia pertexenda solent (iis scil. quæ cultiori & exercitatori ingenio debeantur, recentiorum originem tribuentes) generatim, quænam ἀγωνίσματα vetate priora, quænam posteriora censenda sint, quærere velit; ei quidem ea reliquis antiquiora putanda erunt, quæ & e rudiore arte bellica enata videantur, & quibus artis gymnasticæ minus insit. Nam ludorum gymnycorum primum & antiquissimum usum militarem fuisse, ipsa res commonstrat; unde eosdem *μικρὰ καὶ γυμναστικά των πολεμικῶν* PLUTARCHUS non immerito dicit *Sympos. II: 5*. Quare pugilatio, qua *pugnis*, primo *pugnæ* genere, certaretur, pro omnium ἀθλημάτων antiquissimo non sine omni probabilitate haberi poterit; Cfr. PLUTARCHUS de causa, cur Homerus e gymnycis certaminibus primo semper loco pugilatum, secundo luctum, tertio cursum commemoret, *l. c.* disputans. Deinde simplicibus ludis compositi qui sint, recentiores, nec nisi exulta jam aliquantum arte gymnastica orti, videntur; unde pancratio quidem, cuius neque mentionem vetustissimi scriptores faciant, summam antiquitatem nemo tribuet. Sed aliam forte esse quæstionem, qua primam gymnycorum certaminum originem indagare, aliam eam, qua quænam ludi primum cum publica re conjuncti fuerint, cognoscere aliquis velit, negare eo minus audemus, quo certius PAUSANIAS post instauratos ab Iphito Olympicos, pugilationis ludum (quo Martem jam ab Apolline supe-

di (e); hinc dein dictum putarent τον πενταθλον f. *quinq-
uentionem* athletam in omnibus ἀγωνισμασι exercita-
tum (f), & το πενταθλον, q. d. *quintuplex certamen*,
specialiori significatione appellatam certationem (g)
ab

ratum in ipso PAUSANIA *Eliac. I: VII.* legimus) Olymp.
XXIII demum esse in solennem usum receptum *Eliac. I:
VIII* tradat.

(e) Quod scil. πενταθλος nomen, ortum primo, cum quinque
duntaxat ludi committi solerent, usu deinde, quamvis
recentius auctus esset exercitationum numerus, retinere-
tur. Cfr. RAMBACH in not. γ. ad *Archaeol. Gr. Potter. p.
I. lib. II. cap. XXI*, alique alibi passim.

(f) Quam *quinq-uentionis* definitionem confirmare præter al-
ios videtur SVIDAS voc. πενταθλος, Democritum Abde-
ritam *pentatblum* q. d. *omnium artium peritum*, dictum
esse narrans, quod ille ἠσκητο τὰ φυσικά, τὰ ἡθικά, τὰ
μαθηματικά, καὶ τὰς ἐγνωνκλίκους λογους, καὶ περὶ τεχνῶν
πάσαν εἶχεν ἐμπειρίαν.

(g) In qua accuratius definienda eatenus plerumque dissen-
tiunt, quatenus alii in eo το πενταθλον fuisse constitu-
tum, ut uno eodemque die omnibus agonibus idem athle-
ta decertaret, alii in eo, ut qui se omnibus certaminum
generibus ineundis obtulisset, nonnisi illo tamen ludo
contenderet, quem vel adversarius elegisset, vel qui ei
agendus sorte contigisset, alii in eo positum, ut idem quis
omnes agonisticas artes, alias hoc, alias illo tempore,
publice exerceret, existiment. Cfr. FABER *Agonist. lib. I
cap. XXXI*, qui diversas has sententias ita conjunctas
approbat & suas facit, ut *non minus eum pentatblum ob-
ire & vincere dictum esse, qui ad omnia subeunda certa-
mina se iisdem ludis eademque vice offerret, quam quæ*

ab iis peractam, qui omnibus ἀγῶνων generibus ineundis sese obtulissent; tum eundem, qui πενταθλος diceretur, etiam παγκρατιασιν, q. d. πασι ἀθλων γενεσι κρατεντα, vocatum esse opinarentur; unde demum το παγκρατιαζειν & το πενταθλειν f. vel omni vel quovis ludi genere decertare, pariterque το παγκρατιον & το πενταθλον f. *quingertii* illud, qualecunque fuerit, certamen, plane συνωνυμος a veteribus usurpari concluderent. Confirmare vero hanc ratiocinationem visum est, quod pancratium passim a veteribus παμμαχιον (*h*) (quod itidem male pro *quingertio* (*i*) nonnulli accipiunt) nominetur.

Quam igitur a nonnullis datam τε παγκρατις interpretationem examini alicui subjecturis, nobis quidem

diversis locis temporibusque, tum de his, tum de illis quingertii ludis victoriam reportasset, putet.

(*b*) Vid. FABER *Agonist. lib. 1. cap. IX & XXX.*

(*i*) Nempe cum cursu, saltu, disco, vel jaculatione qui certarent, alter alterum artis tantummodo laude superare, non inter se pugnantes, vel vim aliquam sibi invicem inferentes (ut in agonibus quos βαρβαροι vocarent, pugilatione videl., lucta, & pancratio), vincere ac subigere studerent & niterentur, hinc hæc quidem leviora certamina, κουφοι ἀγῶνες a Græcis appellata, μάχαι dici vix potuisse videntur: unde iisdem quicquam cum *pammachio*, a μάχη nomen fortito, commune fuisse, merito eoque magis dubitabis, quo certius παμμαχιον vocabulum apud antiquos nullibi ita positum reperies, ut id loco *quingertii* esse usurpatum existimare possis.

dem jam quæstiones, difficiles sane & arduas, (k) quibus quid & (quotuplex forsan?) το πενταθλον fuerit, & quinam athletæ πενταθλοι dicti, ac quibus legibus οἱ πενταθλωντες vicerint, cognoscatur, habendas non sumimus. Sed pro nostro consilio monuisse sufficiet, το παγκρατιαζειν ab antiquis non modo nunquam (quantum deprehendere nobis licuerit) ita poni, ut pro eo το omni s. quovis oblato gymniorum ludorum, tam graviorum, quam leviorum, genere certare, a diligenti interprete reddi debeat (l), verum etiam τες

B

ΠΕΝ-

(k) In quibus scil. solvendis verlatos scriptores, quos consulere nobis licuerit, nobis minime satisfacere haud negamus. Atque parum abest, quin veteres etiam in describendo pentathli certamine & ipsos dubios, & sibi invicem repugnantes, existimes. PAUSANIAS v. gr. alibi (ex. c. l. mox cit, *Lacon. cap. XI*) inter pentathli γυμνάσματα cursum, saltum & luctum refert, alibi το πενταθλον a cursu distinguens, & id ex eorum ludorum numero esse, quos graves vocarent, asserens (εἰσίστασι (οἱ ἑλλανοδικοὶ) πρὶν μὲν τὸν ἥλιον ἀνίσχειν συμβαλοντες δρομέας, μεσοῦσης δὲ τῆς ἡμέρας ἐπὶ τὸ πενταθλον καὶ ὅσα βαρεὰ ἄλλα ὀνομαζέσθω, vid FABER I: XXX), idem leviora certamina complexum non esse, indicare videtur. Cum quo igitur (quem an ipsum sibi constantem dicas, dubitare possis) qua ratione POLLUX *Onomast. lib. III. cap. XXX: 151*, pentathli athletæ proprios esse saltus, ἀκοντιστῆς & disci ludos (ἰδιὰ αὐτῶ πῆδαν, ἄλλασθαι, rel.) monens, conciliandus sit, definire non audemus; saltem res est singulari & diligenti disputatione egens.

(l) Synesium quidem, quod athletam, omnia ludi genera exercentem; pancratiastam dicat (ἐνταυθα ὁ συνεσιος πα-

πενταθλης & πενταθλευοντας a pancratiaſtis, ubi utrorum-

ραχεται τη λεξει, και παγκρατιαζειν φησι, το κατα παντας αγωνας κρατειν και νικαν) NICEPHORUS *l. c.* reprehendit; injuria, ut nobis videtur. Nam his verbis: την μελετην αγωνα πεποινηται, ωσπερ ει τις εν παλαιστρα χειρονομησας, αξιωσει παγκρατιον εν Ολυμπια κηρυττεσθαι, exercitatione viro opus esse, qui virtute quadam vel arte praeſtare velit, monens scriptor, idque pancratiaſtarum, qui in Olympicis ad certamen prodire non ſolerent, nisi qui in palæstra manus ad certas leges varie flectere & movere didicissent, exemplo confirmans, qua ratione Nicephoro videri potuerit abusive pancratii vocabulo usus, non perspicimus; nisi forte id Scholiastam offenderet, quod ille pancratiaſtas χειρονομησαντας diceret? Sed χειρονομιας vocabulum, quod saltantium quidem gestulationem proprie denotat, ad artem quoque pugilatoriam pertinere SVIDAS voc. χειρονομεν testatur; & HELIODORUS *Aethiop. lib. 4, fol. 73* πυγμης χειρονομιαν loquitur, vid. FABER *lib. I. c. XXX*; unde hoc verbum ad pancratiaſtici certaminis, e pugilatu & lucta compositi, προγυμνασιαν aliquam significandam non inepte usurpasse Synesius videtur. — Solent etiam qui pancratiaſtas in omni ludorum genere exercitatos interpretantur, in medium proferre locum PLATONIS *Euthyd.* ubi de Euthydemo & Dionysodoro sophistis sic locutus fingitur Socrates: ο δε συ ερωτας την σοφιαν αυτον, θαυμασι ω κριτων, πανσοφοι ατεχνας ως εγωγε ουδ ηδεν προτου οτι ειεν οι παγκρατιασαι. Τουτω γαρ εσον κομιδη παμμαχων ου κατα τω Ακαριανε τω παγκρατιασαι αδελφω εκεινω μεν γαρ τω σωματι μονον οια τε μαχεσθαι τουτω δε, πρωτον μεν τω σωματι δενοτατω εσον, και μαχη η παντων εσι κρατειν. Εν οπλοις γαρ αυτω τε σοφω πανυ μαχεσθαι, και αλλον

trorumque mentio fiat, adeo distingvi, ut quicumque illi fuerint, ab his tamen eos diversos fuisse, satis pateat. Cujus rei documenta ut ex multis duo tantummodo adferamus, PAUSANIAS *Eliac.* 1: 9, in Olympicis cum uno eodemque die & hominum & equorum certamina olim committerentur, inde factum

B 2

nar-

ὅς ἀν δίδω μισθὸν οἷα τε ποιῆσαι ἔπειτα τὴν ἐν τοῖς δι-
 καστηρίοις μάχην κρατίζω καὶ ἀγωνισσάσθαι καὶ ἄλλον δίδα-
 ζαι, λέγειν τε καὶ συγγράφειν λόγους οἷους εἰς τὰ δικαστή-
 ρια. Πρῶτον μὲν οὖν ταῦτα δεινὸν ἦσθαι μόνον, νῦν δὲ τέλος
 ἐπιτεθειμένον παγκρατιαστικὴν τέχνην· ἡ γὰρ ἦν λοιπὴ αὐτοῖς
 μάχη ἀργός, ταύτην νῦν ἐξεργασθόν, ὥστε μὴδ' ἂν ἓνα αὐτοῖς
 οἰοῦνται μὴδ' ἀνταρᾶν. οὕτω δεινὸν γεγονέναι ἐν τοῖς λόγοις
 μαχεσθαι τε καὶ ἐξελεγχεῖν τὸ αἰεὶ λεγόμενον, ὁμοίως ἔαν
 τε ψεῦδος, ἔαν τε ἀληθές ἢ, κ. τ. λ., *ab initio dialogi*.
 Sed manifestum est, πανσοφῶς illos fratres a Socrate παμ-
 μαχες & παγκρατίας appellari, quod adeo se in omni
 certaminis genere, quocunque homines vinci & subigi
 queant, verfatissimos profiterentur, ut qui nuper sibi fa-
 cultatem parassent ingenii etiam animique præstantiam
 hominibus invitis tradendi, & ratiocinationis s. argu-
 mentorum quasi pugna victis, veluti obtrudendi, jam o-
 mnia quasi debellandi artis (παγκρατιαστικῆς τέχνης) sum-
 mum finem assecuti dici possent. Quare cum tertium
 comparationis (quod dicunt), ad quod respiceret Socra-
 tes, translato ex arte athletica ad appellandos Sophistas
 nomine usus, nostro quidem iudicio, victoria esset pu-
 gnando parata: vel hinc colliges, ex hoc quidem Platonis
 loco pro sua explicatione confirmanda, argumentum pe-
 tere eos non posse, qui τὸ παγκράτιον leves etiam lu-
 dos comprehendere existiment. Cfr. supra not. (i).

narrat, ut *pancratiastis*, qui sub noctem demum inducerentur, maxima scil. jam diei parte equestribus & *pentathlorum* agonibus celebrandis consumpta, certando vix sufficeret, quod reliquum esset ludorum agendorum temporis; quare Olymp. LXXVII rejectis in sequentem diem quibusdam exercitiorum generibus, & idem ut in posterum etiam fieret, constituto, cautum esse ne *pentathlum* & equestres ludi *pancratio* peragendo obstarent, tradit (o): quæ quidem scribere Pausaniam minime potuisse, nisi qui *pentathlum* alienum quid a *pancratio* esse sciret, cuique in promptu est. Pariterque Xenophanes Colophonius ab ΑΘΗΝÆΟ *Deipnos. lib. X* citatus, varias Græcorum ἀθλη-
σεως recensens, his verbis usus:

Αλλ' εἰ μὲν ταχυτῆτι ποδῶν νικῆν τις ἀροίτο,
ἢ πενταθλευῶν (n) ἐνθά Διὸς τεμένος,

παρ

(m) Τα προ τετων δε, inquit, ἐπὶ ἡμέρας ἤγον τῆς αὐτῆς ὁμοίως καὶ ἀνδρῶπων καὶ ἵππων ἀγῶνα. Τότε δε προηχθησαν ἐς νύκτα οἱ παγκρατίζοντες, αἵτε ἐ κατὰ καιρὸν ἐσκληθέντες. αἵτισι δε ἐγενοντο οἱ τε ἵπποι καὶ ἐς πλεον ἐτι ἢ τῶν πενταθλων ἀμίλλα. — ἐμποδίσαν δε οὐκ ἐμελλε παγκρατίου τε λοιποῦ το πενταθλον οὐδε οἱ ἵπποι γενήσεσθαι. Quo quidem loco, nescio an Pausanias *pentathlorum* nomine appellaverit *athletas*, *pancratiastis* exceptis, omnes, omnia scil. gymnica certamina (παντα ἀνδρῶπων ἀγῶνα), *pentathlo* & *pancratio* comprehendens.

(n) Ubi quid sibi velit το πενταθλευῶν illud, alij judicent. DALECHAMPIUS quidem adnotat Cum luctam aut saltum legimus, aut pugillatum, intelligendum, est id certamen solum ab omni-

παρ Πισαο ῥοῆς ἐν Ολυμπίῃ εἰ τε παλαιῶν,
ἢ καὶ πυκτοσύνην ἀλγινεσσάν ἔχων,
εἰ τε τι δεινὸν ἀεθλον, ὃ παγκράτιον καλεσθῶν,
ἄσσοισι κ' εἰ κυδρύτερος rel.

eosdem haud fuisse pentathli & pancratiū ludos, aperte testatur.

§. II.

E quibus præmonitis cum haud difficulter intelligatur, idoneo fundamento non inniti eorum interpretationem, quī pro *πάγκρατις* *quinguertium* reddendum esse putent, sequitur, ut ad veram certaminis

B 3

nostri

bus aliis seorsim: cum vero το πενταθλον, certamina illa quinque audienda sunt, cursus, saltus, discus, lucta, pugillatus, ad quæ omnia obeunda πενταθλος in ludis illis se offerret, l. e. Sed qui athleticam artem omnem vituperans, varia, præter pentathlum, certaminum gymnasticorum genera enumerat, sed saltum, discum & το ἀκοντιον filet, hos quidem tres ludos (quos imprimis ad pentathlum pertinere POLLUX *l. cit.* monet) *τε πενταθλος* vocabulo complecti Xenophanes fere videtur; qui eorundem trium ἀγωνισμάτων neque versibus citatos supra a nobis illos innox frequentibus:

Ουτε γὰρ εἰ πυκτὴς ἀγῶνος λαοῖσι ἐτ' εἴη,
οὐτ' εἰ πενταθλειῶν, ἔτε παλαισμοσύνην,
οὐδὲ μὲν εἰ ταχύτητι ποδῶν, το περ ἐστὶ προτιμὸν
ῥωμῆς, ὅσσ' ἀνδρῶν ἐργ' ἐν ἀγωνίᾳ πελεῖ,
τοὐνεκὲν ἄρ' ὃν μαλλον rel., meminit. — Sed mittamus hæc implicitissima, quæ neque nostræ jam sunt disquisitionis,

nostri rationem paucis exponendam accedamus. Pan-
cratium igitur ludi genus fuisse, e lucta & pugilatio-
ne compositum, tanta veterum auctoritate viri claris-
simi nominis confirmarunt (a), ut res dubitationis
obnoxia nullatenus fere videatur. Inprimis magni
sunt in nostra quaestione momenti verba PLUTARCHI
Sympos. II: IV: ὅτι γὰρ μεμικται το παγκρατιον ἐκ τε
πυγμης και παλης, δηλον; quibus illustrandis haud pa-
rum inservit memorabilis NICEPHORI locus supra cit.,
ubi quæ leguntur: Ολυμπιακας ἀγῶνας πέντε Φασι,
πυγμην, —. το μεν τοι παγκρατιον ἑτερον τι ἢ συνδετον
γὰρ ἐκ πυγμης και παλης ἢ ἐξην γὰρ τῷ παγκρατιαζειν
ἐδελοντι οὐ μονοις τοις νομοις της παλης, ἀλλὰ και της
πυγμης χρησηθαι προς το νικησαι, aperte commonstrant,
pancratium ludi genus & certum fuisseque legibus de-
scriptum, & diversum a lucta & pugilatu (b), & ex
utro-

(a) Cfr. v. c. *Mercurialis l. c. lib. II. cap. IX*, FABER *l. c. lib. I. cap. IX sqq. & XXX sqq.*

(b) Minus accurate igitur in *Græcitatibus indice* Xenophon-
tis ἀπομνημονευματων editioni adjecto, παγκρατιασης a
Cæl. J. A. ERNESTI pugil redditur; qui error ut commit-
ti ab illo potuerit, eo magis mirum videtur, quo minus
doctissimi interpretis diligentiam effugere debuerit, eos-
dem esse non potuisse τας πυκτας & τας παγκρατιασας,
quorum certantium, horum alium quam illorum corporis
habitum s. positionem fingi a statuariis solere (ὅτι μεν
ἀλλοιους ποιεις δρομεις τε και παλαισας και πυκτας και
παγκρατιασας; Socratis verba sunt; quibus Κλειτωνας τον

utroque hoc simplici & vetustiori ludi genere ita compositum fuisse, ut in uno eodemque pancratiastico agonismate ad victoriam sibi parandam tam iis, quæ luctatorum proprie essent artibus, quam pugilum illis, certantes uterentur (c).

Quibus primæ definitionis loco positis, neque veram tamen omnino, neque plenam de pancratio notionem is sibi finxisse se putare debet, qui singulas leges gymnasticas, tam quæ luctæ, quam quæ pugtionis agendæ rationem & modum continerent, easdem etiam & omnes & solas in nostro certamine valuisse existimet. Etenim primo adeo inter se diversa fuere nonnulla, quæ in utroque illo simplici ludo seorsim usu venirent, ut ea omnia in uno eodemque agonis genere locum obtinere non potuissent, facile pateat. Deinde pancratii princeps quidem ac potior pars lucta fuisse videtur; unde, si quærat, cum utro simplicium illorum compositus noster ludus plurima

ἀνδρείαν τοποιον alloquitur), *Memor. III: X: 6*, loco scilicet in ipso Indice citato, diserte traditur.

(c) Hinc igitur ARISTOTELIS etiam, qui *Rhetor. I: 5*, ὁ δυναμενος θλιβεῖν καὶ κατεχεῖν, inquit, παλαιστικὸς ὁ δὲ ὠσαι τῇ πληγῇ, πυκτικὸς ὁ δὲ ἀμφοτέροις τέτοις, πανκρατίαςτικὸς, ita explicandus est, ut non eum fuisse pancratiastam, qui utramque artem, pugilationis & luctæ, seorsim exerceret, sed in uno eodemque pancratii ludo & το θλιβεῖν καὶ κατεχεῖν, luctatorum, & το ὠσαι τῇ πληγῇ, pugilum, locum obtinuisset, docere putetur.

rima communia (d) habeat, is inter luctæ fere verius & rectius quam pugilationis quædam genera referendus erit. Tum præter ea, quæ vel pugilibus, vel

(d) Nam primo pancratium & in palæstra, loco gymnasii, luctatoribus exercendis imprimis destinato, & in luto, quod itidem luctatorum, non pugilum, eslet, institutum, & ab athleticis (omnino ut luctatoribus ad certamen prodeuntibus) ceromate undis pulvereque conspersis initum & peractum fuisse, PLUTARCHUS l. c. (qui & hinc ludum nostrum pro luctæ quodam genere fere habuisse videtur) egregie confirmat, κεκλησθαι (ἐφην ἔγω) ἀπο τῆς παλῆς τὰς παλαιστράς, inquiens, — ὅτι μόνον τῶν τῆς ἀγωνίας εἰδῶν πῆλὸς καὶ κονιστράς καὶ κηρώματος τυγχάνει δεσμευόμενος. ἔτε γὰρ δρόμον, ἔτε πυγμὴν ἐν παλαιστράς διαπονεῖσιν, ἀλλὰ παλῆς καὶ πανκράτιος τὸ περὶ τὰς κυλίσεις ὅτι γὰρ μεμικται τὸ πανκράτιον ἐκ τε πυγμῆς καὶ παλῆς, δηλον. Deinde, pancratistas certantes ad suos antagonistas vincendos magis luctatorum quasi viam, quam pugilum illam, secutos esse, non modo haud obscure innuere videtur NICEPHORUS l. c., *luctationis non solis* (quam scilicet imprimis *sed & pugilationis legibus artibusque* eos usus pronuntians; verum idem etiam vel inde probabile est, quod ea, quæ pancratio inest, pugilatio, minus ad adversarium domandum & subigendum valeret, quam quæ cæstibus perageretur. Et PHILOSTRATUS quoque in *Arrhichione*, *Icon. II: VI*, pancratium, utpote quod Olympicorum agonum præstantissimum eslet (τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸ καλλίστον) laudat, non quod eo certantes gravissima vulnera paterentur, sed maxime quod alex plena eorum eslet luctatio (κεκινδυνευμένη προσχωρῶνται τῇ παλῇ).

vel luctatoribus, alia etiam quædam pancratiastis certantibus licuisse, veteres testantur. Tandem ratio etiam, quam in ineunda & peragenda certatione ut plurimum servasse pancratiastæ videntur, ei consideranda est, qui pancrati cognitionem sibi comparare velit.

§. III.

Ut igitur primum, quænam e lucta & pugilatione desumpta, in pancratio conjuncta fuerint, intelligatur, artes pugilum & luctatorum legesque quas illi in certando secuti sint, non percontabimur (a); sed paucis ea modo utriusque simplicis ludi notabimus, quæ ad compositum nostrum non pertinuisse videantur.

Lucta igitur cum duplex (b) esset, altera (c) ὀρθία, ὀρθή vel καταβλητική dicta, in qua alter alterum in terram dejicere niteretur, altera, (d) quam κυλιστική

C

σικην

(a) Quas scilicet res doceri cupientes, eos adire poterunt, qui in gymnastica Græcorum describenda diligens studium operamque laudandam collocarunt.

(b) Vid. FABER *lib. I. Cap. X.*

(c) Cujus, altero illo luctæ genere, ut videtur, vetustioris, specimen est in HOMERO *Il. XXIII: 707 sqq.*

(d) Quæ nescio an semper καταβλητικής illius continuatio fuerit; saltem eam scorsim institutam non reperimus. Aliter vero POTTER sentit, *die andere (Art des Ringens) hieß ἀνακλινοπαλή, wobey sich die Ringenden freymillig niederwarfen*, inquit; quanquam idem, his addens: *und auf der Erde liegend den Kampf fortsetzten*, quid

σικην dicere possis, (forte ἀνακλινοπαλαί (e) vocata), in qua humi varie quasi volutati & sese invicem versantes, alter alterius membra & artus comprimerent, distraherent, luxarent, ipsasque adeo fauces constringerent, & cervicem distorquerent (f): hæc quidem utraque luctæ species eatenus in nostro ludo obtinuit, quatenus pancratiastæ primo alter alterum dejicere erecti studerent (g), & dein altero vel delapso vel de-

secutus sit, incertum videtur. — Neque desuere inter eruditos, qui omnis luctationis finem adversarii dejectionem fuisse statuerent; sed volutatoriam illam, quæ humi fieret, certationem, præterquam quod in pancratio obtineret, luctæ etiam, sine pugilatu institutæ, fuisse sive genus sive partem, vel ex illis PLUTARCHI: ἀλλὰ παλαιῆς καὶ παγκρατίης τὸ περὶ τὰς κλύσεις, satis liquet.

(e) Si modo MARTIALIS *Epigr. lib. XIV de Palæstrita*, ludum gymnasticum, non obicenum aliquem, hoc vocabulo usus, cogitasse sit existimandus; cfr. MERCURIALIS *lib. II. cap. VIII.*

(f) Quibus ab omni quidem cultiorum hominum more abhorrentibus artibus, quanquam alter alteri vitam sæpe eriperet, FABRO tamen, *legem fuisse; ut ne quis in colluctatione vel pugilatu antagonistam studio deditaque opera conficere; & peremptum vellet; alioqui ne victor coronaretur; etiam si cædis illatæ argui aut damnum datum sarcire cogi minime potuerit*, *lib. III: cap. VIII* conjicienti non valde repugnabimus.

(g) Pancratiastas in initio certaminis erectos contendisse, nemo dubitare poterit, qui Gellii, rel. infra afferenda loca legerit. Quod in PORTERUM, qui *l. c.* pancratium pro volutatoria lucta, cum pugilatu conjuncta, habere

dejecto vel sese etiam sua sponte dejiciente (*h*), in luto (*i*) certationem quam stantes incepissent, persecuti, alter

C 2

videtur, monendum ducimus; quanquam tamen quid ille vere de ludo nostro sentierit, eum legenti dubium forsan erit. — Neque ea probari potest, quæ MERCURIALI *l. c.* placuit, pancratii in duo genera divisio, alterum scil. *e lucta erecta & pugilatu compositum*, alterum quod *voluntatorium nuncupabatur*, speciesque luctæ sine pugilatu erat, & præter necessitatem facta, & veterum, qui præter illud, quod e lucta, utraque videl., & pugilatu constaret, aliud quid pancratii genus non commemorant, auctoritati repugnans.

(*h*) Quæ scil. viribus inferioris præcipue erat ars. Nempe luctatorum humi certantium alter quidem facile ut plurimum vincebatur, qui alteri subjaceret, utpote qui vel alterius incumbens omni corporis vi premeretur & urgeretur; unde id plerumque etiam pancratiastas egisse, ut adversarium prostratum sibi supponerent, dubitari non potest. Sed horum contententium alterum etiam haud raro, qui alteri vi prosternendo se imparem sentiret, data opera se resupinum dej. cisse (*ὑπτιασαι*) & secum decedente alterum in terram primum quasi traxisse, ut scil. quem erectus certans superare non posset, eum humi varie coerceret & conficeret, PHILOSTRATUS imprimis in *Arrhichione* docet; ad cuius hæc verba: *οὗτοι (πανκρατιαζουσι) ὑπτιασμων, οἱ μὴ εἰσι ἀσφαλεῖς τῷ παλαιοντι, καὶ συμπλοκῶν, ἐν αἷς περιγινεσθαι χεῖρ, οἷον πιπτοντα*, quæ adnotavit Olearius, conferri velim.

(*i*) In luto (de cuius usu e veteribus LUCIANUS in *Anacharside* imprimis est legendus; cfr. etiam RAMBACH *l. c.* p. 579) pancratiastas decertasse, non in arena, PLUTARCHUS, quem supra citavimus, auctor est. Unde PHILO-

ter alterum varie premerent, torquerent, angerent (k). Unde cum pateat artes omnes, vel plurimas certe, quas luctatores folerent, etiam pancratiaſtas exercuisse, in eo tamen maxima differentia inter eam ὀρθίαν παλιν, quæ proprie diceretur, & eam, quæ pancratio inesset, intercessisse videtur, quod qui illa certa-

STRATUS Arrhichionem in pancratio interemtum ἐκ τῶν τῶν ὀλβίων πεπεμφθαι χώρον αὐτῇ κovei, dicens, non arenam, in qua pugiles certarent, sed pulverem, quo Arrhichio ante motum scil. contentionem, ut solebant pancratiaſtæ, ceromate illiti,) inspersus moriens (h. e. in ipso certamine occumbens) in beatorum sedes migraret, cogitasse forsitan existimandus erit. Pariterque ἀκονίτι, q. d. pulvere sive ἄφῃ non insperſi, vicisse inprimis & proprie dicti videntur, quī luctæ vel pancratii palmam sine certatione tulissent, quod iis nemo se ἀντιπαλόν offerre ausus esset; cfr. FABER *lib. III: XXII*. Nili forte luti usum in gymnasiis solum, non in publicis certaminibus fuisse, putare velis. Ceterum in arena (κovei) etiam τὴν παλιν κυλισμὴν institutam fuisse LUCIANI infra afferendus locus probat.

(k) Hinc inter pancratiaſtica vocabula, luctatoria illa ἀγχεῖν (*guttur constringere*) & ἀποπνίγειν (*suffocare, strangulando*) (*fauces comprimendo enecare*) POLLUX *Onom. III: XXX: 150.* refert. Et PHILOSTRATUS *l. c.* nonnullas pancratiaſtarum humi certantium artes recensens, ex earum numero, quæ luxationis sunt, inprimis τῶν τὰ σφυρῶ προσπαλαίειν (*malleolo s. plantæ pedis quasi oblutandi*) & τὴν χεῖρα τρεβλεῖν, h. e. pedis vertebam, si-
ve locum ubi is cum crure jungitur, & carpum sive manus cum brachio juncturam distorquendi, mentionem facit.

certarent, sese mutuo (saltem ex vulgarissimo more (l)) complectentes colluctarentur, pancratiastæ vero certamen ineuntes amplexu sese invicem non circumplicarent, sed qui horum, mota jam contentione, alter alterum brachiis comprehendere & circumplecti vellet, vel eum repugnantem vi impetuque facto coërcere, vel fraude ac quasi per insidias circumvenire necesse haberet (m).

C 3

Pari-

(l) *MERCURIALIS lib. III: 5* (aliis tamen aliter sentientibus, cfr. POTTER *l. c. pag. 968*) præter *παλην ὀρθίαν & κυλιστικὴν* tertium aliquod luctæ genus fuisse *ἀγκροχειρισμον*, seu *colluctationem quandam summis tantum manibus factam, in qua nulla reliqui corporis pars ab ipsis digitis tangebatur, donec adversarius deficeret, perdurantem*, existimat; dubito, an firma ratione suffultus. Nam primo ars quedam fuit in certando adhibita ὁ ἀγκροχειρισμός, non majori igitur jure quam v. gr. ὁ ὑποσκελισμός inter diversorum ludorum genera referendus. Deinde τε ἀγκροχειρισμὸς usum in solo pancratio fuisse, veteres omnes suo testimonio confirmare videntur, excepto forte PAUSANIA, qui tamen ipse ex fama modo (ut videtur) *Eliac. II: IV* tradit luctatione Leontiscum, non adversarios prosterneudo, sed eorum digitos frangendo visisse (λέγεται — τὸν Λεοντισκὸν καταβαλεῖν μὲν οὐκ ἐπιστάθαι τοὺς παλαιοντάς, νικᾶν δὲ αὐτὸν κλώντα τοὺς δακτύλους).

(m) Comprehenfum vero adversarium iis omnino artibus, quibus luctatores uterentur, ut supplantando (ὑποσκελισμῷ) rel., in terram dejicere pancratiastas etiam studebunt, nemini improbabile esse potest.

Pariter pugilationem, quam vulgo dicerent ludi
genus cogitantes, pancratio inesse non potuisse, op-
pido patet. Nam pugiles sese invicem pugno cæsti-
bus (n) armato feriisse, alterum scil. alterius pectus,
bra-

(n) *ἱμάντας & μυρμηκας* dicebant. Nudis etiam pugnis
interdum sibi invicem ictus intulisse pugiles certantes,
MERCURIALIS existimat, *lib. II. c. IX*, cælluū pugnam
a pugilatu distinguens. Sed pugilationis inermibus mani-
bus peractæ mentionem nullibi factam reperimus; & Ho-
mericorum jam pugilum manus *ἱμασι* munitæ erant, Vid.
II. XXIII: 683. At primæ tamen in gymnasiis institutæ
pugilatus exercitationes in ictibus sola pugnorum, non
armatorum, vi infligendis & excipiendis vel defendendis
& declinandis forte constiterunt; nam juventutem (ut vi-
detur) par erat sensum doloribus perpetiendis asvescieri,
neque graviter is vulnerari debuit, qui in arte primum
instituentus erat. Unde *σφαιρομαχία* etiam, in qua ma-
nibus sphaera seu globulo quodam plenis pugnatum per-
hibetur, gymnasticæ exercitationis genus fuisse videtur;
cfr. RAMBACH in notis ad Potterum *l. c. pag. 966*. —
Ceterum antiquissimis quidem temporibus ante cæstus,
quibus ad carpum vel (qui mos recentius obinuit) ad
cubitum, immo ad humerum usque, revinctis, pugni ob-
stringerentur, in vestros, pugilum medias manus *μειλιχαῖς*
s. loris ad volam sibi invicem implicatis, ita circumliga-
tas fuisse, ut digiti tamen (extremi, ut videtur) nudi es-
sent, PAUSANIAS *Arcad. XL* refert (*τοῖς δὲ πυντευουσὶν*
οἷσι ἦν πόν τὴνικαυται ἱμασι ὄξυς ἐπὶ τῷ καρπῷ τῆς χειρὸς
ἐκαστέραις, ἀλλὰ ταῖς μείλιχαῖς ἐπὶ ἐπυντευουσὶν, ὑπὸ το κοί-
λον δεόντας τῆς χειρὸς, ἵνα οἱ δακτύλοι σφίσι ἀπελειπώνται
γυμνοὶ ὅτι δὲ ἐν Βοσνίᾳ ἀμφὶς ἱμάντες λεπτοὶ τρέπον τινὰ
ἀρχαίον πεπλωγμένοι δι' ἀλλήλων ἦσαν αἱ μείλιχαῖ)

brachia, dorsum, caputque imprimis ac faciem & aures petentem, notum est. In iis vero omnibus (ρ), quæ utriusque παλις essent, feliciter peragendis id certantem maxime (ρ) adjuvisse, ut manu brachiisque firmiter & valide comprimere & tenere (seu momente Aristotele, ελβεῖν καὶ κατεχεῖν) posset, cuique est in proutu. Unde cum luctatori necessarium & insignem fuisse manuum & digitorum usum, nec modo ad prehensa adversarii membra stringendum, sed & ad firmandas (q) complexiones, quæ brachiis fierent, manifestum sit, ineptas fuisse ad ea quæ luctatorum essent, obenada, pugilum circumligatas & obstrictas manus (r), liquet. Quare pugilationem pancra-

(e) Adversario scil. deprimendo, detorquendo, sublato evertendo, rel. ejusque membra distrahendo, rel.

(p) Eoque magis, quo lubriciora essent sudore & oleo vel ceromate madentia, lato etiam in quo varia volutarentur, his insuper obducto, luctantium membra, hinc cum anguillis e prehendens manu facile elabentibus a LUCIANO comparata *Anachars. ab init.*

(q) Digitis scil. utriusque manus sibi invicem implicatis & connexis.

(r) Cfr. FABER I: IX, qui tamen *meilicharum usum pancratiastis denegatum asseverare se nolle dicit*, quod scil. hanc ipsam inter *meilichas* & *caestus* differentiam a Pausania (l. c.) proditam exilimet, ut ipsi brachiorum prehensioni ad luctum utpote nudis relictis digitis, ipsarum *meilicharum* usus officere non posset, sicuti *caestuum*. Sed Fabri sententiam Pausanias confirmare non videtur, qui videl. primo diserte tradit, *meilichis pugiles* (non lucta-

cratiasficam, eam aliquam, neque tamen mitem (s),
fuisse, quæ ab inermi & nudo homine, plagis adver-
sario vel manu vel pugno stricto (t) inferendis, pera-
gi

tores, nec pancratiastas,) ulos fuisse; cui athletarum,
feriendo certantium, generi adversarios *prebendere* non
licuisse, notissimum est; deinde Damoxenum pugilem,
cujus manus mellichis circumligatas fuisse refert, non
brachia Creugantis *prebendis*se narrat, sed in ejus illa
digitos infestos tanta vi incussisse, ut cum eos incurva-
tos e latere perrupto extraheret, ipsa etiam intestina e-
vellens, misero antagonistaæ sædam mortem inferret (ὁ ἀν-
σχόντος δὲ (τὸ Κρευγαντος τὴν χεῖρα) παῖει (ὁ Δαμοξενος)
τοῖς δακτυλοῖς ὀρθοῖς ὑπὸ τὴν πλευρὰν ὑπὸ δὲ ἀκμῆς τῆς
τῶν ὀνυχῶν καὶ βίας τῆς πλήγης τὴν χεῖρα εἰς τὸ ἐντὸς
καθεὶς ἐπιλαβόμενος τῶν σπλαγχνῶν ἐν τῷ ἐντὸς ἔλκων
ἀπερρεῖξεν καὶ ὁ μὲν τὴν ψυχὴν αὐτίκα ὁ Κρευγας ἀφῆσιν).
(s) Gravia pancratiastarum vulnera veteres haud raro lo-
quantur; ut PROPERTIUS v. c. lib. III. eleg. XII:
patitur duro vulnera pancratio.

(t) *Pugnis non strictis, sed digitis solummodo inflexis*
pancratiastas pugnasse, ex Galeni verbis: εἰ δὲ ἰκαίως
τῶν δακτυλῶν καμψῆ, τὸ σχῆμα τῆς χεῖρος ἵεναιτο μά-
λισα τοῖς ἐν παγκρατίῳ προτετακτοσιν αὐτὴν ὁμοίῳ, probare
conatur MERCURIALIS II: IX, quem sequitur JOH. PHIL.
PFEIFFERUS *Antiqq. Græc. lib. II cap. LXI.* Sed σχῆμα
illud extensæ manus, quod Galenus loquitur, & ad pre-
hensandum, & ad plagas constricto pugno inferendas pa-
rata, qualis illa pancratiastarum certamen ineuntium es-
se debuit, sine dubio est. Ceterum ut πυγμὴ a πυξ
παῖειν, perinde ac pugilatio a pugno, nomen est forti-
tum, πυγμὴ pancratio inesse dici fere non potuisset vi-
detur, nisi pancratiastis etiam pugno verberare licuisset.

gi posset (*u*), minime vero sævisissimam illam & cruentam cæstum pugnam (*x*), intellectu difficile non est.

§. IV.

Præterquam vero quod viis, tam quas luctatoribus (comprimendo, angendo, rel., non vulnera inferendo), quam quas pugilibus (pugnis feriendo, non adversariosprehendendo & detinendo, ut certiores & graviores ictus fierent) ad victoriam sibi parandam sequi liceret, iisdem, utut inter se diversis, vel quibus possent omnibus simul, vel earum illa, quæ cuique maxime placeret & tutissima videretur, ad antagonistas quasi circumveniendos, opprimendos, & varie conficiendos, pancratiastræ ex legibus gymnæicis incederent, iisdem facultatem etiam datam fuisse alia quoque, tantum non omni, qua possent ratione, corporis, non armati scil., viribus ad adversarios varie subigendos, comminuendos, frangendos, utendi, du-

D

dum

(*u*) Hinc neque pancratiasas (saltem qui publice præmii causa decertarent) ἀμφοτέρωτ' ἢ ἀντιώτ' ufos fuisse, eo nobis probabilius est (cfr. FABER I: IX), quo certius his aurum operimentis instructi, non athletæ, sed juvenes in gymnæicis primum exercitandi, pugilationem iniisse videantur; cf. imprimis CLEMENTIS ALEX. locum 2 FABRO I: XI citatum.

(*x*) Confr. v. c. fœdum Entelli & Daretis certamen, VIRGILII *Æn. V*: 401 sqq.

dum clarissimi viri (a) monuerunt: unde nomen etiam τὸ παγκράτις, a παντί κραται (omni corporis robore) in certando adhibito, ortum esse (b), veri haud est dissimile. Pedibus igitur calcibusque (c) sese invicem ferire (d), & ἀνδροχειρίζεσθαι (e) (i. erecti cum cer-

(a) Vid. v. gr. FABER I: IX & MERCURIALIS II: IX.

(b) Quæ eadem ratio esse videtur, ob quam pancratiastæ παμμαχοί etiam appellarentur, eo scil. (interpretante Ambrosio, cfr. FABER l. c.) quod omnis litis & pugnae adversum se haberent potestatem.

(c) Inter ea, quæ ad pancratium pertineant, POLLUX l. c. τὸ λαξ ἐναλλεσθαι & λακτιζειν commemorat. Et QVINCTILIANUS Instit. Orat. II: IX, exercendi corpora peritus, ait, non si docendum pancratiastem suscepit, pugno ferire, vel calce tantum, aut nexus modo, atque in his certos aliquos docebit, sed omnia, quæ sunt ejus certaminis. Atque SUIDAS πανκρατίαςαῖς reddens ἀθλήταις, πυκταῖς, ταῖς χερσὶ καὶ ποσὶ πυκτομαχοῦσι, quanquam his verbis pancratiæ certamen non accurate describens, pancratiastas tamen in adversarios suos etiam pedum vim & impetum adhibuisse, manifeste testatur.

(d) Constat quidem, nonnisi pugnis sese invicem pugiles percussisse. Quodsi tamen quis παραχρησικῶς πυγμὴν generatim definire velit ludum, in quo feriendo certaretur, pancratiasticum etiam pedum & calcium usum inter artes pugilatorias, Suidæ exemplum secutus, referre poterit.

(e) Cfr. supra §. III not. (1). Pancratiastis proprium fuisse τὸν ἀνδροχειρισμὸν (qui neque cum mutuo luctatorum complexu consistere potuisse fere videtur), præter alios POLLUX l. c. & II: IV: 153 (καὶ ἀνδροχειρισμὸς μελετῆταις ἐν πανκράτιῳ, inquit) discrete monet. Quodsi quis

certarent, alterum alterius summas manus digitosque prehendere, stringere, torquere (f)) pancratiastas solitos esse, mordendo vero, & unguibus digitisve alteri alterius oculos & cetera, quæ sint molliora corporis membra, quasi effodiendo, lacerando, discerpando (g), iis interdictum fuisse (h) veteres scriptores docent.

D 2

§. V.

(eodem scil. jure, quo το λακτιζειν των πυκτων esse existimet) adversarii subigendi artes, quæcunque inprehendendo & stringendo litæ sint, pro luctatoriis habere velit, in harum numerum etiam τον ἀκροχειρισμον ei referendum esse, patet.

(f) Duplex fuisse videtur του ἀκροχειρισμου usus; alter in adversario deorsum flectendo ac in terram quasi detorquendo (ἀκροχειρισμῳ scil. in locum mutæ complexionis, quæ in ὀρθία παλὴ obtineret, quadantenus substituto), alter in adversarii digitorum articulis & manuum cum brachiis juncturis distorquendis, positus. Hujus artis laude celebrem inprimis fuisse Sistratum Sicyonium pancratiastam, hinc etiam ἀκροχεριστην cognominatum, PAUSANIAS *Eliac. II: IV* prodit.

(g) Quibus artibus qui athletæ adversarios suos conficere studerent, κακισμαχουντες & ferarum (non hominum) more certantes appellari solebant, cfr. FABER *III: VIII* & RAMBACH *l. c. pag. 584*.

(h) Cfr. inprimis PHILOSTRATUS *l. c. οἱ δὲ αὐτοὶ (πανκρατισταὶ)*, inquit, καὶ σφυρῶ προσπαλαίεσι, — προσοὔτος τε παῖεν καὶ ἐναλλασθαι ταῦτι γὰρ τοῦ πανκρατιαζειν ἔργα, πλὴν τε δακνεῖν ἢ ὀρυττεῖν Λακεδαιμονιοὶ ἔν καὶ ταῦτα νομιζοῦσιν, ἀπογυμναζόντες, δῖμαι, ἑαυτοὺς εἰς τὰς μάχας· Ἡλαιοὶ δὲ ἄγαντες ταῦτι μὲν ἀφαιρέσι, το δὲ ἀγχείῃ

§. V.

Ex hisce igitur diversis artibus & pugnandi modis qua potissimum ratione compositum pancratium fuerit, ut intelligatur, monendum est (quod, & supra leviter indigitavimus), pancratistas certantes, comprimendo, angendo, luxando, rel., quæ vel luctatorum essent (a), vel in luctatoriis quadantenus numerari possint (b), sese invicem subigere & domare imprimis quidem studuisse videri. Verum cum hi, alter alterum, non luctatorum more sese mutuo complectentes, sed alter alterius brachia, manus, jugulum, prehendentes, stringentes, torquentes, aut medium corpus vel vi vel fraude ulnis suis circumplantes, evertere, prostertere, sibi que subicere stude-

rent

ἐπαινοῦσιν; cujus igitur το δακνεῖν & δευτεῖν apud Lacedæmonios in usu fuisse affirmantis, cum Plutarcho & Seneca, eosdem pancratio (quod scil. Lycurgi lege videntur) decertasse negantibus, eam conciliandi rationem FABER I: XII iniiit, ut Philostratum Lacedæmoniorum epheborum pugnam, in Platanone institui solitam (de qua PAUSANIAS *Lacon* XIV: μαχονται δὲ καὶ ἐν χερσὶ καὶ ἐμπηδῶντες λαζ, δακνοῦσι τε καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀντορυσσοῦσι κ. τ. λ.) cogitasse statueret. Ceterum dentium usum neque luctatoribus prorsus denegasse Lacones videntur, cfr. II. supra not. (g) cit.

(a) Quibus etiam artis magis quam pugilationis illis, inesset; unde τὴν παλὴν PIUTARCHUS *Sympos. II: IV* τεχνικωτάτον καὶ πανεργωτάτον τῶν ἀθλημάτων dicit.

(b) ut ἀεροχειρισμῶ.

rent & niterentur, ad hos igitur mutuos & violentos & dolosos prehendendi ac complectendi nifus & conatus, ab altera parte reprimendos & coercendos, ab altera adjuvandos & promovendos, in ipfo quidem maxime certationis fuæ initio pugilatione feu generatim ictibus inferendis (c) ufi videntur. Quod ut veterum auctoritate confirmetur, elegantem hic adponemus Panaetii locum ab A. GELLIO (f. AGELLIO) *Noct. Att. XIII: 26* citatum, ubi philosophus prudentis viri animi quasi habitum e paneratiatarum, in eo jam constitutorum, ut certamen moveant, comparatione illustraturus, *vita*, inquit, *hominum, qui ætatem in medio rerum agunt, ac sibi suisque esse usui*

D 3

volunt,

(c) Hinc & id fere videtur LUCIANUS in *Anacharf. ab ænit.* solum inter pancratium & luctam intercessisse discrimen, affirmare, ut pancratiastæ erecti, f. certamen ineuntes, alter alteri ictus infligerent, luctatores, quibus scilicet ferire nunquam liceret, non item (των γυμνασμάτων τουτων, το μεν εν τω πηλω εκεινω, παλη καλεται οιδεν τη κινει, παλαιουσι και αυτοι τα δε παιειν αλληλους ορθοσάδην, παγκρατιαζειν λεγομεν; quibus subiiciens: και αλλα δε ημιν εστι γυμνασια πυγμης, κ. τ. λ., manifeste pugilatum a pancratio distinguit. Ceterum Luciani f. Solonis, quem is cum Anacharfide Scytha de Græcorum gymnasticæ usu disputantem fingit, verba: το δε παιειν κ. τ. λ., ex Anacharfidis illis, paulo superioribus: οι δε ορθοσάδην, κενονιμενοι και αυτοι, παιουσιν αλληλους προσπεσοντες και λακτιζουσιν, illustranda esse nemini locum perlegenti dubium esse potest.

volunt, negotia periculaque ex improvise assidua & prope quotidiana fert; ad ea cavenda atque declinanda proinde esse oportet animo semper prompto atque intento, ut sunt athletarum, qui pancratia (d) vocantur. Nam sicuti illi ad certandum vocati, projectis alte brachiis (e) consistunt, caputque & os suum manibus oppositis quasi vallo præmoeniunt, membraque eorum omnia, priusquam pugna mota est, aut ad vitandos ictus cauta sunt, aut ad faciendos parata; ita animus atque mens viri prudentis, adversus vim & petulantias injuriarum omni in loco atque in tempore prospiciens, debet esse erecta, ardua, sæpta solide, expedita, nunquam connivens, nusquam aciem suam flectens, consilia cogitationesque contra fortune verbera contraque insidias iniquorum quasi brachia & manus protendens, ne qua in re adversa & repentina incurso imparatis improtectisque nobis oboriatur.

Unde cum satis pateat qualis prima pancratiaistarum conflictio fuerit, peragendi dein eorum ludi ratio

(d) Librariorum, ut videtur, culpa, pro *pancratiastæ*; nam *παγκρατίας* nullibi reperitur: nisi forte pravam defendere velis PAUSANIÆ *Eliac. I: 2* lectionem, quæ in exemplis prelo impressis est: *ταυτους ἐπὶ τὸν ἀγῶνα ἐλθόντας τῶν Ἰσθμίων παγκρατίας ὄντας ἐν παισὶ*; quam KUHNIIUS, *το παγκρατίαςοντας* loco *παγκρατίας ὄντας* restituens, emendavit, adeo ut sensus sit *Prolai filios ad Isthmicos venisse, ut pancratio inter impuberes certarent*: cfr. EJ. not. in *b. I.*

(e) Manibusque etiam ad prehensendum extensis, cfr. GALLENUS *supra cit.*

tio ea præcipue fuisse videtur, ut certantium altero ab altero prehenso vel nexu quodam circumplicato, pugna tandem in luctationem aliquam, & demum quidem in volutatoriam (f), altero in terram dejecto aut decidente aut *ὑπτιάζοντι*, converteretur. Quod ut neque veterum quodam testimonio destituatur assertum, ultimo jam (variis etiam rationibus longiores nos esse vetantibus) proferenda est pancratiastici certaminis, ad finem jam perducti, a PHILOSTRATO data descriptio, qua Gellianæ ejusdem ineundi illi adjecta, plenior aliqua ludî nostri quasi imago ob oculos fisci posse videtur. Arrhichionem igitur pancratiastam ille ea ratione & ipsum in certamine interemtum esse, & morientem (victorem scil. ab Olympicis *ἐλλανοδοιαις* renunciatum) vicisse tradit, ut cum is, certatione jam in volutatoriam contentionem versa, adversario subjectus, ab eo ita nexu quodam constrictus teneretur, ut quin ipse suffocaretur (antagonista videl. ejus guttur suo cubito comprimente & ei spiritum intercludente), impedire non posset, idem tamen vel moribundus insidias in incumbentem & superiorem adversarium quasi struens, ejus pedis plantam poplitis sui flexu complecteretur & adeo vehementer, præ mortis etiam dolore vires acius intendens, retorqueret, ut qui ei vitam eriperet, idem etiam ipse luxationem passus, victor simul & victus defi-

(f) Scil. nisi ubi alter, nondum humum dejectus, se viribus deficientem victumque confessus esset.

deficeret. His vero verbis in describendo hoc, egregio scilicet, pancratiasticæ artis specimine, utitur: τον Αρριχιωνα, μεσον ἡδὴ ἡρῆκως, ὁ ἀντιπαλος ἀποκτείνει ἐγὼ καὶ τὸν μεν πιχυν τὴ δειρὴ ἐνεβαλεν, ἀποφραττων αὐτὰ τὸ ἀσθμα· τὰ σκελὴ δὲ τοῖς βουβασιν ἐναρμους, καὶ περιδερας εἰς ἑκατέραν ἀγκυλὴν ἀκρω τῷ ποδὲ, τῷ μεν πνιγματὶ ἐφθι αὐτόν, ὑπὸ τῷ ἐντευθεν θανάτου τοῖς αἰσθητηρίοις ἐντρεχόντος· τῇδε ἐπιτάσσει τῶν σκελῶν ἀνείμενι χρῆσαιμενος, οὐκ ἐφθι τὸν λυγισμόν τῷ Αρριχιωνος. Ἐκλακτίσας γὰρ τὸν τάρσον τῷ ποδὸς Αρριχιων, ὑφ' ἧς ἐκινδυνεύει αὐτῷ τὰ δεξιά, κρεμαννυμένης ἡδὴ τῆς ἀγκυλῆς, ἐκείνου μεν συνεχεῖ τῷ βεβῶνι, ὥς ἔκετ' ἀντιπαλόν· τοῖς δὲ γὰρ ἀριστεροῖς ἐνίξισας, καὶ τὸ περὶ τὸ ἄκρον τῷ ποδὸς ἐναποκλείσας τὴν ἀγκυλὴν, οὐκ ἔα μένειν τῷ σφυρῷ τὸν ἀστραγάλον, ὑπὸ τῆς ἐς τὸ ἐξω βίαιαι ἀποστροφῆς· ἡ γὰρ ψυχὴ, ἀπίουσα τοῦ σώματος, ἀδρανὲς μεν αὐτὸ ἐργάζεται, δίδωσι δὲ αὐτῷ ἰσχυεῖν ἐς ὃ ἀπερείδεται (g).

(g) Paullo aliter PAUSANIAS eandem Arrhichionis f. Arrhichionis certationem ac victoriam commemorat *Arcad. XL*,